

فرهنگ مردم

نهبندان

به انضمام:

دوبیتی و امثال و دعاها و اصطلاحات

تالیف:

نرگس عباسی

پاییز ۱۳۸۱

عباسی، نرگس
فرهنگ مردم نهبندان / مولف نرگس عباسی. -- تهران : عابد،
۱۳۸۲.

۲۷۲ ص.

ISBN: 964-364-564-9 ریال: ۴۵۰۰۰

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۲۷۲.

۱. نهبندان. ۲. فرهنگ عامه -- ایران -- نهبندان. الف. عنوان.

۹۵۵ / ۸۲۹۶

DSR ۲۱۲۳ / ۵۳۵ع۲

۸۳-۴۰۸۷۲ م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب: فرهنگ مردم نهبندان

مؤلف: نرگس عباسی

ناظر چاپ: جواد عقیلی پور

ویراستار: حجی حسین حسینی

حروفچینی و صفحه آرایی: کامپیوتری صدرا

چاپ: معاصر

صحافی: معاصر

ناشر: عابد

شمارگان: ۱۰۰ جلد

چاپ اول - زمستان ۸۳

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

شابک:

آدرس مرکز بخش: علاقه‌مندان می‌توانند این کتاب را از کلیه کتابفروشیهای معتبر

تهیه نمایند

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	تقدیر
۵	موقیت خرافایی بندهان
۶	تاریخچه
۸	نقد بندهان
۹-۲۶	بخش اول: تهنات و دعا و خدای مذری
۹	تم دوازده نام (۱)
۱۲	سزود تم حضرت ابوالفضل (۱)
۱۳	تم حضرت امیرالمومنین (۱)
۱۴	چشم نام موسی بن جعفر (۱)
۱۴	تم حضرت زینب (۱)
۱۵	تم نبات
۱۶	تم مثل کثا
	سزود بی بی رقیه

۱۶	سفره‌های سرشنه
۱۸	قصه‌های سرشنه
۲۶-۷۶	بخش دوم: آداب و رسوم محلی
۲۶	چارشنبه سوری
۲۷	میدوزور
۲۹	میداول
۳۰	سینه‌دبدر
۳۲	خواتنگاری
۳۲	نارودی
۳۳	هنگکنان
۳۶	سام‌نوروز
۳۶	مردی
۳۷	مسلح‌چونو
۳۸	کندوبارد
۳۸	شیرینی‌پزد
۳۸	خاناندان

۴۳	نوحه شاهزاده قاسم
۴۴	شاه سر آب بران
۴۶	مردس بران
۴۸	سدک
۴۸	شاه گردی
۴۹	پاشایی
۴۹	اعتقادات و باور بادور مراسم ازدواج
۵۰	زانیان
۵۲	مسلمان کردن نوزاد
۵۲	شش
۵۳	دب
۵۴	حقیقه کردن
۵۴	چله
۵۴	مهره سوران
۵۶	بادر باد اعتقادات در خصوص زانیان و نوزاد
۵۹	مرک و مرزاداری

۶۲	حتم و یادبود
۶۳	نژادهای مرزار
۶۴	اعتقادات
۶۵	فراقی
۷۶-۹۸	بخش سوم: ادبیات شفاهی
۷۶	قصه پسر تیم و دختر شاه
۸۰	افزارگر کنکده
۸۶	افزار پادشاه و ریت
۸۸	حکایت اسد... عان
۹۱	قصه دختر گل خنده
۹۸-۱۳۰	بخش چهارم: ضرب المثل
۱۳۱-۱۶۱	بخش پنجم: دوبیتی
۱۶۲-۱۶۸	بخش ششم: لالایی
۱۶۹-۱۹۶	بخش هفتم: هنرهای دستی و صنایع محلی
۱۶۹	باغچه پادشاه

۱۷۱	قالی بانی
۱۷۲	رنگرزی
۱۷۴	سنگدوزی
۱۷۴	بافتهای سولی
۱۷۶	منابع دستی بنفزان برای استادان شتر
۱۷۸	بافتهای حسری
۱۷۹	شعر
۱۸۰	منبع سنگی
۱۸۳	آسیابهای بادی
۱۸۸	منابع مربوط به رنگدازی و کلاه بر کداس
۱۹۳	منبع ساکنی
۱۹۷-۲۱۵	بخش هشتم: طب سنتی
۱۹۷	دارو
۱۹۷	گیاهان دارویی و خواص آن
۲۰۲	داروهای غیر گیاهی و خواص آن
۲۰۵	درمان

۲۰۹	جدول کیلن دارویی
۲۱۱	جراحات
۲۱۵-۲۳۶	بخش ششم: بازیهای محلی
۲۱۵	بازیها
۲۱۸	انواع بازی
۲۳۳	بازیها و روابط با مراسم
۲۳۶-۲۵۰	بخش دهم: واژه‌ها و اصطلاحات
۲۳۶	واژه‌ها و اصطلاحات کشاورزی
۲۴۱	واژه‌ها و اصطلاحات بهداشتی
۲۶۸	اسامی تعدادی از کیلن و شی بهندان
۲۷۰	برخی از واژه‌های محلی برای انواع دام
۲۷۲	منابع و مآخذ

طلایی که برای نمایش حروف و اصوات در این پژوهش بکار رفته است.

q = ق = غ	x = خ	a = آ
f = ف	d = د	a = ع = ا
k = ک	z = ز	(۱) e = ع = ا
g = گ	r = ر	o = ع = ا
l = ل	z = ز	(۲) u = او
m = م	j = ژ	b = ب
n = ن	s = س	p = پ
v = و	s = ش	t = ت
h = ه	s = ص	s = ث
y = ی	z = ض	c = ج
i = ای	t = ط	(۳) c = چ
	z = ظ	h = ح

۱- مثل: افتاده: eftada

۲- مثل اوَم: uma (آمد)

۳- مثل: چش cas (چشم)

مقدمه

فرهنگ عامیانه، دانشی است که از پدران به فرزندان و از آنها به نوادگان منتقل شده است و لی به علل فراوان نمیتوان امید داشت که در عصر حاضر نیز فرهنگ مردم به همین طریق ساده به نسل های آتی سپرده شود. به خصوص باتوجه به تهاجم فرهنگی دشمن که در از بین بردن فرهنگ اصیل مردم دخالت تام دارد و همه مسائل زندگی و صنعتی امروز دست به دست هم داده اند تا ارتباط معنوی انسان عصر حاضر را با گذشته نه چندان دور خود منفصل کنند و جوانان امروز را به مردمان بی هویت فردا مبدل سازند بنا براین، باید آنچه را تا همین لحظه از دست برد حوادث و سوانح درامان مانده، قبل از نابودی کامل ثبت و ضبط کرد. این کمترین دینی است که بر گردن یکایک افراد کشور عزیزمان ایران قرار دارد و از آنجا که فرهنگ غنی مردم این سرزمین یکی از افتخارات ما به شمار می آید لذا باید بکوشیم تا این میراث عظیم معنوی را به نحو احسن گردآوری کنیم و از گردن حوادث به نفع نسل های بعد محفوظ بداریم. فرهنگ مردم یک از پایه های علوم تاریخ، باستانشناسی، جامعه شناسی و مردم شناسی است. فرهنگ هر ملتی در حکم شناسنامه آن ملت است. و عامل اصلی و تعیین کننده خصلتها و نشان دهنده اخلاق و عادات و آداب و هنر های افکار آن ملت است.

به راستی اگر از قومی فرهنگ او را بگیرند دیگر برای او چه می ماند درست مانند آنکه ریشه درخت کهنسالی را بکشکانند و بعد آنرا در معرض باد و طوفان حوادث رها کنند، سرنوشت آن چیست؟

کویر نشینان نهندان دستی گشاده و طبعی بلند دارند گرچه صورتهایشان سوخته است اما دلپایی صاف و روشن دارند. نهندان شهری شیعه نشین است و مردم به زبان فارسی و گویش بسیار شیرین نهدی تکلم می کنند.

حذف و اضافه ، ابدال در گویش نهپندان :

حذف : نان که در زبان محاوره می گویند	نو (nu)				
خواب	//	//	//	//	خ (xe)
آب	//	//	//	//	ا (e)
گاو	//	//	//	//	گ (ge)

اضافه : شکم	//	//	//	//	ایشکم (iskam)
سوسمار	//	//	//	//	سیسمارگ (sismarg)

بدون اینکه حرفی را کم یا زیاد کنند ترتیب آنرا بهم می زنند :

فعل	← تلفظ می شود	قلف
صبح	←	صحب
پیراهن	←	پهنر (قلب و حذف)

ابدال : تبدیل حرفی به حرف دیگر

دیوار	← تلفظ می شود	دیوال
سحر	←	سحل

علامت جمع در لهجه نهپندان به دو صورت است .

الف) جانداران با (واو) به صورت (و) جمع بسته می شود مانند :

پسر و (psaro) (پسران) پسرک (pesaro) (پسرک) دختر و doxtaro (دختران)

اگر مراد دخترک باشد doxtarek با کسره (را) تلفظ می شود .

میش (میشو = میش ها) گک (گاو) گنو (= گاوان) و...